

İZMİR

Life

Sayı 99 • Yıl 9 • Kasım 2009 • Fiyatı 5 TL

Üniversiteli İzmir

Hergele Meydanı delikanlısı
Monşer Bülent

Fikret İlkiz:

**"Basın hürdür
sansür edilemez"**

Efem Çukuru'nda
**İzmirli suyuna
sahip çıkmalı**

Kültür Başkenti **Cenova**

Kendir Vergisi vermeyen Tire'de
Son urgancı

Özgürlüğe alışmaya çalışıyorlar
Sasalı'da yaşam

"Ben İzmirliyi severim. Onların da beni sevdiğini bilirim"

Aydın Çetinbostanoğlu
Toplumsal barış için
denkklanşöre basıyor

Doğulusundan batılısına, Ortodoks'undan Süryanisi'ne... Aynı coğrafyada yaşayan farklı kültürleri anlama ve anlatma dürtüsüyle fotoğraf çekiyor Aydın Çetinbostanoğlu. O fotoğrafın gücüyle hem içimizde "ötekileştirdiklerimizi" görünür kılıyor, hem de sınırları ortadan kaldırıyor.

Izmirli fotoğraf sanatçısı Aydın Çetinbostanoğlu geçtiğimiz ay kentimizde açtığı "Roman ve Dügün" adlı fotoğraf sergisiyle büyük bir beğeni topladı. Tepecik Semti müzisyenlerinin keman, kanun, darbuka ve klarnet eşliğinde katılanlara güzel bir müzik ziyafeti verdiği sergi, Aralık ayında Antakya'da açılacak Medeniyetler Buluşması Film Festivali'nin de davetlisi. "Romanlar" Çetinbostanoğlu'nun proje olarak ele aldığı konu başlıklarından sadece biri.

"Her kültürden bir şeyler öğreniyorum"

Halen Ermeniler, Aleviler, Süryaniler ve Arap Ortodokslar üzerine çalışmalarını sürdüren fotoğrafçı, farklı kültürlere dair "Bilinmezlik insanlarda ve giderek toplumlarda önyargıları doğurur. Aynı coğrafyayı paylaştığımız ve kültürel zenginliklerimizin bir parçası olan bu insanların yaşamlarını paylaşıp, başkalarına sunarak toplumsal barışa az da olsa katkıda bulunduğumu düşünüyorum" diyor. Fotoğrafta her zaman insan unsurunu ön planda tutan sanatçı, "Onun sevinçleri, üzüntüsü, kaygıları, çabası benim ilgi alanım oldu" derken insan ve kültür fotoğrafı çekmenin en önemli özelliğinin konunun içinde olmak ve onların yaşamını birebir paylaşmak olduğuna inanı-

yor. Bu nedenle çalışmalarını da geniş bir zamana yayıyor. Zaman içinde kurulan ilişkilerin dostluklara dönüşmesi ve kültürel açıdan etkileşimleri ise en büyük kazancı: "Her kültürden bir şeyler öğreniyorum. Robert Capa'nın 'Fotoğrafınız güzel değilse konuya yeterince yakın değilsiniz demektir' sözcüğü bunun en güzel betimlemesidir."

İyi tasarlanmış ve kareye iyi yansıtılmış bir çalışmanın geniş kitleleri ayağa kaldıracak güce sahip olduğuna inanan fotoğrafçı, "70'lerde yaşanan Vietnam Savaşı'nda çekilen fotoğrafların kişileri ve toplumları savaş karşıtı eylemlere yönelttiğini biliyoruz. Aynı şekilde tasarlanmış bir kültürel çalışmanın da kişilerin önyargılarını olumlu yönde etkilediğini söyleyebiliriz. 2007'de yaptığım Süryaniler gösterisinden sonra bir kişinin yanıma gelerek teşekkür etmesi ve 'Benim bölgeye bakışımı değiştirdiniz' demesi çalışmamın amacına ulaştığını gösteren bir örnektir" diyor.

Lise öğrencisiyken ilk sergisini açtı

"Bir meslek sahibi olsun" düşüncesiyle çocukken bir fotoğraf ustasının yanında fotoğrafçılığa ilk adımını atar Çetinbostanoğlu. Çektiği ilk fotoğraf ise bir arkadaşından ödünç aldığı 70'lerin efsane makinesi "Lubitel 2" ile Selçuk Festivali'dir. Oğlunun fotoğraf tutkusunu fark eden annesi, aynı makineden oğluna da alır. Okulda fotoğraf çekip satar. Kazandığı parayla da fotoğraflarının baskılarını yapmak için agrandisör (baskı makinesi) alır. Böylece çok küçük yaşlarda profesyonel fotoğraf yaşamı da başlamış olur.

1973'te İzmir Atatürk Lisesi'nden mezun olan Çetinbostanoğlu, lise yıllarında fotoğrafın yanı sıra resim sanatına da gönül verir. Resim sanatına olan ilgisi ve toplumsal rüzgarlar ile romantizmin ağır bastığı 70'li yıllar onun yaşamını yönlendiren en önemli etmenlerdir. Ki bu un-

surlar içerikleri gereği onu insan hikayelerine yönlendirir: "O yıllarda yılsonu sergilerine bir kaç resim verirdim. Son sınıfta bir kaç büyük boy fotoğraf hazırlayarak resim öğretmenim Ünsal Toker'e 'Bu yıl resim yerine bunları vermek istiyorum' dedim. 'Neden sen kendi fotoğraf sergini açmıyorsun?' cevabını aldım. Bu soruyla karşılaşmak benim için uzun bir yolculuğun başlangıcı oldu." Toker, öğrencisinin fotoğraflarını dönemin Atatürk II Halk Kütüphanesi Müdürü Ruhi Mutlu'ya gönderir. "Ruhi Bey'in fotoğraflarını gördüğünde ilk tepkisi 'Azizim bunlar fotoğraf yıllıklarında yer alması gereken fotoğraflar' sözcüğü oldu.

Kütüphanenin tam donanımlı fotoğraf laboratuvarını kullanabileceğimi, fotoğraflarımı orada sergiye hazırlayabileceğimi söylemesi benim için güzel bir sürpriz oldu" diyen Çetinbostanoğlu, 1973 yılında henüz bir lise öğrencisiyken ilk fotoğraf sergisini de açmış olur: "Yıllar sonra geçmiş düşünüp sorguladığımda öğretmenin yönlendirmesi sonucu ne denli doğru bir iş yaptığımı ve belli bir birikimde rol oynadığımı daha iyi görebiliyorum. Takip eden günlerde Ruhi Bey'in hediye ettiği 60'lı yıllar fotoğraf yıllıklarını hâlâ çok değerli anılar olarak saklıyorum" diyen sanatçı, yaşamında önemli rol oynamış Toker ve Mutlu'yu saygıyla anıyor.

Vizörden Anadolu...

Liseden mezun olduktan sonra Çetinbostanoğlu, fotoğraf çekimlerinden biriktirdiği parayla Türkiye turuna çıkar. Bu seyahatler bir macera olmanın ötesinde

görsel bir hazinenin, Anadolu'nun keşfidir de: "İç Anadolu, Doğu Karadeniz, Doğu Anadolu'yu bir ay dolaşım fotoğraf çektim. Hakkari'ye yaklaşık 50 km kala Hoşap Kalesi'ne kadar gittim. Dönüşte İzmir Basmane Otogan'nda gece yarısı otobüsten indiğimde cebimde 15 kuruş kaldığı için Karataş'taki evime kadar sırt çantası ile yürümek zorunda kaldım." Kültürlerin beşiği Anadolu'dan öylesine büyülendir ki iki yıl sonra, 1975'te yeniden yollara düşer. Bu yolculuk ona ilk ödülünü kazandıran Ağrı seyahati olacaktır: "O zamanlar Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde öğrenciyim. Bir gece arkadaşlarım eve gelip, 'Fotoğraf ya-

nışmasında birincilik ödülünü almışsın" dediklerinde sanki o saatte gazete bayileri açık olurmuş gibi heyecanla dolaştık. Ertesi gün gazeteyi alıp okuduğumda İFSAK (İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Kulübü) 'Yaşamda Kadın' konulu 2. Ulusal Fotoğraf Yarışması'ndan hem Birincilik hem de Özel Jüri Ödülünün sahibi olduğumu öğrendiğimde çok mutlu olmuştum."

İlle de Roman olsun!

70'li yılları bir fotoğrafçı gözüyle değerlendirirken "Fotoğrafçılar açısından hem riski hem de tarihsel dönemi belgeleme gibi iki tezat özelliği vardı" diyor ve ekliyor: "1 Mayıs 1977'de İstanbul Taksim Meydanı'nda kutlamaları fotoğraflarken ilk kez ölümü hissettim." Çetinbostanoğlu bu çalışmalarını, İzmir Mülkiyeliler Birliği'nin desteği ile 30 yıl aradan sonra 2008'de sergileme imkanı bulur.

Yeni coğrafyalara yaptığı keşifler sanatçı için farklı kültürlerin zengin mozaikini de tanımasını sağlar. 90'lı yıllara geldiğinde Çetinbostanoğlu kaybolmakta olan el zanaatlarını ve çeşitli kültürlerin

ön plana çıktığı çalışmalara imza atmaya başlar. Sanatçının geçtiğimiz ay İzmirli sanatseverlerle buluşan "Roman ve Düğün" konulu sergisi de bu çalışmalarından biri: "1999'da yakın bir arkadaşımın telefon ederek 'Biz Kuştepe'ye bir düğüne davetliyiz. Sen de gel, fotoğraf çekersin' demesiyle bu çalışma başladı. Eğlencelerin ortasında tezahürat ile ortaya çıkan 16-17 yaşlarında bir kızın yalın

ayakla kendinden geçercesine yaptığı dansın fotoğrafı bu çalışmanın kapak fotoğrafı oldu ve günümüze kadar devam etti. Bu kültür ülkemizin her yanında olduğu ve ben de gezdiğim sürece bu çalışma devam edecek."

"İnsan gözü her zaman en iyi makinadır"

Gelişen teknoloji ile günümüzde cep telefonuyla bile fotoğraf çekmek mümkün. Sanatçı, bu açıdan gelişen ve buna paralel olarak ucuzlayan teknolojiyi fotoğraf sanatının tabana yayılması açısından bir avantaj olarak görüyor. Fakat ona göre teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin, en iyi makine fotoğrafçının bakışı: "35 yıl klasik anlamda fotoğrafçılıkla uğraştıktan sonra 2005 yılında ürkererek yan profesyonel digital bir fotoğraf makinası aldım. Sonuçlarının digital dünyada kolay kullanımı ve baskı teknolojisinin de karanlık odadan kurtulması ile bir süre sonra sürekli kullanmaya başladım. Halen çoğunlukla digital ama yanında analog makinalarımı da kullanmaya devam ediyorum. Siyah-beyaz filmlerimin banyosunu ve kart baskılarını karanlık odada kendim yaparım. İnsan gözü her zaman en iyi makinadır. Farklı olanı göremeyen bir gözün elinde en mükemmel bir makinanın fazla bir önemi yoktur."

Digital teknolojinin avantajlarının yanında dezavantajının da olduğunu sözlerine ekleyen sanatçı, "Çalışmaları geleceğe taşıyabilmek için birden fazla yedek almak ve saklamak zorundasınız. Sizce güzel olan bir fotoğraf bazen durduğu yerde bozulabilmektedir. Buna paralel olarak fotoğraf albümlerinin digital ortamda kalmasının ve günün birinde açmak istediğinizde 'dosyanıza erişilemiyor' notu ile karşılaşmanın toplumsal bellekleri yok etmesinden endişe duyuyorum" diyor.

Fotoğrafı bir proje olarak tasarlayan ve planladığı çalışmalarını sürekli olarak yanında taşıdığı makinesiyle anlık çalışmalar da yapıyor Aydın Çetinbostanoğlu. Sanatçının bu fotoğrafı Almanya'da uluslararası bir yarışmada finale kadar çıkmış.

Ayşe PERİN (TATARI)

Türk kadını ve giyim

Türk kadını dünyanın en özel kadınıdır. Geçmişle övünmelidir. Türk deyince elbette arı ırk diye düşünmüyoruz. Orta Asya'da yaşamış, Anadolu'ya göçmüş bir ırkın soyundanız demek yeterli değil. Osmanlı İmparatorluğu'nun torunlarıyız demek de keza...

Üç kıtaya yayılmış olan Osmanlı İmparatorluğu'nun hüküm sürdüğü topraklar, Dünya'nın en büyük medeniyetlerine binlerce yıl boyunca vatan olmuştur. O nedenle söz konusu olan medeniyetlerin sentezi daima düşünülmesi ve irdelenmelidir.

Ana Tanrıça Kybele, bereketi temsil eder. Anadolu'da kadının önemi o çağlarda başlar.

Hitit, Mısır, Pers, Girit, Yunan medeniyetleri yıllarca hüküm sürmüş ve birbirlerinden etkilenmiştir. Mesela kadın elbiselerindeki pilise -nemli kumaşın katlanıp taşın altında tutulmasıyla- Mısırlılar tarafından bulunmuştur. Bu detayı Hitit kadın elbiselerinde de görüyoruz. Kadeş Savaşı, bir evlilik ve çeyiz, benzer bir etkileşimi getirmiştir beraberinde.

Bu ve buna benzer sayısız örnek, kültürlerin aralarındaki alışverişi bugünlere taşıdıklarının tanıklarıdır.

Zaman ilerliyor, Avrupa'da Ortaçağ, Yeniçağ, Barok, Rokoko... Çağ özellikleri içinde kadın kıyafetleri hatta kadın modası. Ortaçağ'da beyaz ten uğruna kadınların yüzlerine üstübeç sürmesi, dudaklarını mercan tozuyla boyamaları. Korseler göğüs ve kalça takviyeli yaylı detaylarıyla... Takunyalılar Osmanlı'dan Fransa'ya...

16. Yüzyıl'da, Avrupa'da Rönesans'ın gözbebeği Venedik'te yine Osmanlı etkisi: Kumaşlarda nar desenleri, ipekler, brokarlar; her yer nar bahçesi... Cenova kadifeleri, Burano Adası'nın (Venedik) dantelleri...

Haçlı Seferleri ile de, Doğu'nun zenginliklerinin Batıyla birleşmesi gerçekleşmiştir.

Bu sıralarda Osmanlı İmparatorluğu'nda kadın nasıl giyiniyor? Kadın

giyiminde entari, şalvar, yelek, üç etek, iki etek, kaftanlar... Düğünlerde, kına gecelerinde bindallı -ki bugün hâlâ kullanılıyor. Gelinliklerde saraylılarda kırmızı, halkta ise pembe ve mor gibi renkler tercih ediliyor. İlk beyaz gelinlik Naime Sultan tarafından giyiliyor.

Kadının örtünmesi halifelüğün alınması ile başlıyor. Osmanlı kadını artık ferace, yaşmak kullanmakta... Şık kadınlar şemsiye ve eldivenlerini takımlayarak kılıkklarını tamamlıyorlar. Sonraları, İstanbullu kadınların Arabistan'a gidip gelmeleri sonucunda çarşaf tercih ediliyor.

İmparatorluğun son zamanları, Dünya'da savaş yılları... Kumaş fabrikaları orduya üretim yapmaktadırlar. Bu durum modayı etkiler; Avrupa'da kadınlar küçük tayyörler giymeye başlarlar. Bizde ise giyimde karışıklık devam etmektedir; sarayda farklı, Anadolu'da farklı.

Fransa'da, Jean D'arc stili kadının moda olduğu esnada, fedakar Anadolu kadını entarisine mermi sarıp Kurtuluş Savaşı'nda yer alıyordu...

Atatürk, cumhuriyeti kuruyor. Devrimler... Kılık-Kıyafet Devrimi. Artık Türk insanı çağdaş bir görünüme bürünüyor. Türk kadını binlerce yıllık geçmişine, birikimine, sentezine yakın bir kimlikle, seçme ve seçilme hakkıyla da gün ışığına çıkıyor.

Dünya'da olup bitenlere gelince; sessiz sinema devri, çarliston, tango, fokstrotlar, Greta Garbo modaya ilham veriyor. Yeni moda evleri, Chanel sonraları Yves Saint Laurent kadınların havasını değiştiriyor.

Zamanın getirdiği gelişim, birikim ve edinimlerle biz Atatürk'ün çağdaş Türk kadınları yoluna devam etmeliyiz; toplumdaki yerimizin ve görevlerimizin bilincinde olmalıyız diyor ve Cumhuriyet Bayramı'mızı kutluyorum.

Bu yazı, konuşmacı olduğum bir sivil toplum örgütü olan Inner Wheel toplantısındaki metnin özeti. Bir cumhuriyet doğum gününde sizlerle paylaşmak istedim.